

A VILÁG KÖLTŐINEK ESTJE

Hadat üzeni a háborúnak

Vasko Popa és Ladik Katalin a párizsi UNESCO-palotában

Ha mondandó nem szebb a
csendnél, ne szólj!

(Arab közmondás)

Az Emberi Jogok Alapokmánya kikiáltásának XXXIV. évfordulója alkalmából az UNESCO párizsi székházában Háború a háború ellen (Guerre a la guerre) elnevezéssel 19 ország képviselőinek a föllépésével december elején megtartották a világ költőinek estjét. Négy nappal később Milánó művésznegyedében, egy elhagyott, de kitűnő hanghatású templomban, a Chiesa di San Carpoforóban megtartották az est reprizét.

Az UNESCO-palotában megtartott gálaestet, amelyen nagyszámú rangos meghívott vendég jelent meg, a költeményeket fejhallgatós

Ladik Katalin

egyidejű fordításban, két nyelven tolmácsolták, a Francia Televízió pedig egyenes adásban közvetítette. A versekhez egy jazz-trió rög-tönzött zenét.

„A mesék világában szereplő hétfejű sárkányhoz hasonlóan a háború ma is számtalan formában ölt testet. Álcázva és arcán maszkkal lép fel” — mondta egyebek között bevezetőjében Amadou-Mahtar M'Bow, az UNESCO vezérigazgatója. Köszöntőjét pedig e szavakkal zárta: „Üzenünk hát hadat a háborúnak. Ne várjuk el napjaink jelen levő költőitől, hogy akadémikus ódákat zengjenek a békéről. Könnyek mégis a mi könnyeink, kiáltásuk a mi kiáltásunk, rettegésük a mi rettegésünk.”

A poéták elszánt háborúellenességének szentelt és művészien megkomponált rendezvényekről költészetünk egyik hazai képviselőjétől, Ladik Katalintól kértünk élménybeszámolót.

— Honfitársunkkal, Vasko Popával kell kezdenem. Nagy sikert aratott a hatvanas évekből származó költeményeivel, amelyek, szerintem is, munkásságának legfényesebb korszakában fogantak. Egyébként nem könnyű így, hirtelen rendezni az élményeket, amelyek hevesége felkavarja az ember egész valóját. Hagyni kell őket lassan ülepedni. Egy kicsit az örökkévalósággal való találkozás csillagos perceinek érzetem párizsi fellépésem, és örülhettem annak, a ritka pillanatnak, amikor az emberben az érzelem és az értelem egy tengelyen van. Hagyományos szellemben írt költeményeimet természetesen anyanyelvem és az elvárásoknak megfelelően fónikus-akusztikus elemekkel kiegészítve adtam elő. Szerénytelenség nélkül — óriási sikerrel. A hatás hoz sokban hozzájárult Yochk'o Seffer is, a világ egyik kiemelkedő szaxofonistája, aki valósággal duót alkotva velem gyönyörű improvizációkkal kísérte versmondásomat. Nem volt nehéz szót értenem vele, hiszen magyar fiú.

A fellépő költők közül sokat személyesen is megismertem: latin-amerikaiakat, arabokat és afrikaiakat, akiknek műveire érdemes lesz odafigyelni. Érthető, hogy a nagy költőtriásszal — Lawrence Ferlinghettivel, Allen Ginsberggel és Andrej Voznyeszszkijjal való találkozások gyakorolták rám a legnagyobb hatást. Ferlinghetti azon kívül, hogy költő, egy kiadóház tulajdonosa is, gondozásában jelennek meg a többi között Ginsberg művei is. Ez a költő két évvel ezelőtt járt Jugoszlá-

viában. Ferlinghetti tőle értesült arról, hogy itthon sokat tudunk mindkettőjükről anélkül, hogy különösebben megilletődnénk nagyságuktól. Úgy vettem ki a szavukból, hogy hazánk nagy kihívás számukra, és ők mindenképpen szeretnék előttünk is bizonyítani. Érdeklődtek a nálunk folyó vitákról és magyar fordítójukról, Eörsi Istvánról. Ferlinghettivel megállapodtunk abban, hogy 1983 őszén néhány föllépés erejéig el látogat hazánkba. Megkért, hogy versgyűjteményem az ő fordításában jelenjen meg. Ez tulajdonképpen a legnagyobb konkrét eredménye a két fellépésnek. Az egyik versemet Milánóban sebtében át is költötte angol nyelvre.

A Voznyeszszkijjal való találkozásomban volt valami meghatározó is. Egy ékszeres dobozkában — Egy nagyon kedves költőtársamnak — szavak kíséretében átnyújtott nekem egy gallyacskát Paszternak sírjáról.

Milánói szereplésünket nagy publicitás előzte meg, de ezt az estet már nem ragyogta be a párizsi pompa. Ezzel szemben értőbb és igényesebb volt a közönsége, nem terheltek továbbá a világhelyzetet boncolgató szónoklatok sem. A Di San Carpoforo templomban audiovizuális előadással, magnószalagos performance-szel szerepeltem — mondta a végén Ladik Katalin.

Egy kissé metafizikai megállapítással zárhatnánk e beszámolót. A költészetnek ez a fölkenet papnője a verstolmácsolásnak már-már önkívületi állapotával képes magával ragadni a hallgatóságot és a költőtársakat is. Egy telefonbeszélgetés után Ferlinghetti Mily tiszta e belgrádi hang címmel verset írt Ladik Katalinhoz, ami óriási kárpótlás számára az itthoni agyonhallgatásért és közönyért.

ALADICS János

Elméle

Örülök, hogy Péter László túlnyomórészt konstruktív értelemben reagált kijelentéseimre. Ennek köszönhető, hogy így „utánnomásban” jóval többet megtudtam a művészetről alkotott nézeteiről, mint előzőleg. Szándékom szerint nem kívántam olyan kijelentéseket a szájába adni, amelyek nem vall a sajátjának, csupán rövid vallomásból olvastam ki a megfelelő következtetéseket. Ezek szerint félreérthetetlenek.

Péter László leginkább azt igyekszik cáfolni, ami a lapunk munkatársaival folytatott beszélgetés alcímében egyértelműen irányt ad gondolatmenetének, s ami így hangzik: „A legtöbb alkotónk különféle elméletek rabja.” Lehet, hogy nyilatkozó művésztünknek ez a kijelentése eredetileg nem deklaratív vonatkozású, de valószínű, hogy a fenti mondatot mégiscsak ő adta az újságíró tolla alá, illetve: vallomásából ez a következtetés vonható le. Engem főleg az lepett meg, hogy — Péter szerint — a vajdasági képzőművészek nagy hibája, „hogy elméleteket köveinek, és ez nem teszi lehetővé az önálló viszonyulást az alkotáshoz”. Immár tíz esztendeje, hogy valamilyen úton-módon jómagam is benne vagyok a vajdasági képzőművészet evolúciós folyamataiban, vagy ha úgy tetszik, kontextusában, s több mint másfél évtizede úgy-ahogy figyelemmel kísérem ennek a vidéknek a művészeti eseményait, törekvéseit, mégsem vettem észre, hogy a mi egünk alatt ténykedő alkotók munkásságára elméletek követése lenne jellemző. Sőt azt tapasztaltam, hogy — a hatvanas és hetvenes évek erjesztő szellemi mozgódásai ellenére — képzőművészeink még mindig a világtól távol buzgólkodnak, munkájuk jellemzője inkább az ösztönösség, mintsem a tudatos és célratörő útkeresés. És ez — teszem hozzá — nemcsak vajdasági, hanem országos jelenség.

Péter László nyilatkozatának van egy olyan kicsengése, hogy az el-